

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

MERYEM GÜVEN ve DİĞERLERİ - TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no: 50906 / 99)

KARARIN ÖZET ÇEVİRİSİ

STRASBOURG

22 Şubat 2005

Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine açılan ve (50906/99) başvuru no'lu davanın nedeni bu ülke vatandaşları Meryem Güven, Yunus ve Ahmet Güven'in (başvuranlar) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine 29 Haziran 1999 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin Temel İnsan Haklarını güvence altına alan 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvurdur. Başvuranlar Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) önünde Ankara Barosu avukatlarından D. Söğütlü tarafından temsil edilmektedirler.

OLAYLAR

Başvuranlar sırasıyla 1965, 1989 ve 1930 doğumlu olup Elbistan'da (Kahramanmaraş) ikamet etmektedirler.

15 Nisan 1991'de başvuruların eşi, babası ve oğlu olan M.G. terörist bir örgüt tarafından öldürülmüştür.

30 Haziran 1992 tarihinde başvurular İçişleri Bakanlığı'na müracaat ederek yakınlarının ölümünden kaynaklanan maddi ve manevi zararın giderilmesi için tazminat talebinde bulunmuşlardır. Telaffuz ettikleri rakam başvurunun yapıldığı tarihte sırasıyla 365.000.000 TL. yaklaşık olarak 66.825 USD ve 70.000.000 TL.'dir (12.815 USD).

15 Nisan 1992 tarihinde hiçbir yanıt alamayan başvurular Ankara İdare Mahkemesi'ne giderek Bakanlığın vermiş olduğu kararın tazmini için 200.000.000 TL. (31.186 USD) maddi ve 60.000.000 TL. (9355 USD) manevi tazminat davası açmışlardır.

11 Mart 1993 tarihinde *ratione loci* bakımından yetkisizlik kararı alan Ankara İdare Mahkemesi başvuruların taleplerini reddetmiş ve dava dosyasını Gaziantep İdare Mahkemesi'ne göndermiştir.

12 Mayıs 1994'te İdare Mahkemesi İçişleri Bakanlığı'nın başvurulara 155.506.127 TL. (4.534 USD) maddi tazminat, bu miktara Bakanlığın ret kararı verdiği 31 Mart 1992 tarihinden itibaren basit gecikme faizinin eklenerek başvurulara 25.000.000 TL. (728 USD) manevi tazminat ödenmesini kararlaştırmıştır.

25 Mayıs 1994 tarihinde başvurular cebri icra işlemi başlatmıştır. Tüm masraflarla ve harcamalarla birlikte başvuruların talep ettikleri miktar 297.670.033 TL.'ye (9.426 USD) yükselmiştir.

22 Haziran 1994'te İdare Mahkemesi'nin 2 Haziran 1994 tarihli talebi üzerine başvurular mahkeme masraflarını ödemiştir.

22 Temmuz 1994 tarihinde başvurular bu kararı Danıştay'da temyize götürmüşlerdir.

6 Şubat 1996'da Danıştay, uygulanacak basit gecikme faiz oranının İçişleri Bakanlığı'na yapılan başvuru tarihi olan 30 Ocak 1992 tarihinden itibaren başlaması gerektiği gerekçesiyle İlk derece Mahkemesi'nin kararını bozmuştur. Bu karar başvurulara 2 Temmuz 1996 tarihinde tebliğ edilmiştir.

21 Haziran 1999'da İcra dairesi talep edilen miktar için Bakanlığın 628.847.000 TL.'yi (1.514 USD) başvurulara ödemesini gündeme getirmiştir.

9 Eylül 1999 tarihinde Bakanlık başvurulara 632.845.000 TL. (1.411 USD) ödemiştir.

Danıştay 17 Mayıs 2001 tarihli kararı ile infazın ertelenmesi talebini reddetmiş, itiraz kararını onamıştır.

HUKUK AÇISINDAN

I. AİHS'NİN 6 § 1 MADDESİNİN İHLAL EDİLMESİNE İLİŞKİN

Dava sürecinin uzunluğu nedeniyle AİHS'Nin 6 § 1 maddesinde yer alan «*makul süre*» ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmektedirler.

Enflasyon oranı ile gecikme faizi arasındaki kayda değer farkı hatırlatan başvurular, makul olmayan yargılama süreci nedeniyle maddi gelir kaybına uğradıklarından şikayetçi olmaktadır.

Hükümet bu sava karşı çıkmakta, davanın karmaşık bir yapıda olduğunun bilinmesi gerektiğini, gecikme nedeninin temelde başvuruların gerekli belgeleri Mahkeme'ye mümkün olan en kısa süre içinde iletmemelerinden kaynaklandığını ifade etmektedir.

Dikkate alınacak dönem başvuruların tazminat talebiyle İçişleri Bakanlığı'na müracaat ettikleri 30 Ocak 1992 tarihinde başlamakta ve 17 Mayıs 2001 tarihli Danıştay kararı ile sona ermektedir. Bu dönem öngörülebilir, iki aşamalı idari bir yargılama süreci için dokuz yıl üç aydan ibarettir.

AİHM, bir yargılama sürecinin makul yapısının davaya konu teşkil eden olayları takiben, yerleşik içtihadlarla, özellikle davanın karmaşıklığı, başvuruların ve yetkililerin tutumu ve ilgililerin davadaki riski ile değerlendirildiğini hatırlatmaktadır (Bkz. diğerleri arasında, *Frydlender-Fransa* kararı, no: 30979/96, § 43, AİHM 200-VII).

AİHM, mevcut durumdaki benzer sorunları ortaya koyan pek çok davanın incelendiği ve bunların 6 § 1 maddesinin ihlali ile sonuçlandığı tespitinde bulunmaktadır (Bkz. sözü edilen *Frydlender* kararı).

Mahkemeye sunulan tüm unsurlar ışığında AİHM, Hükümetin bu davayı farklı sonuca taşıyacak hiçbir olayı veya argümanı sunmadığına itibar etmektedir. AİHM, Mahkemenin bu yöndeki yerleşik içtihadını dikkate aldığına sözkonusu yargılama sürecinin uzunluğunun aşırı ve «*makul süre*» zorunluluğuna yanıt vermediği görüşündedir.

Ayrıca, AİHM daha önce de ifade ettiği üzere davanın ilgili açısından taşıdığı riskin kimi davalarda dikkate alındığını eklemektedir (Bkz. diğer birçokları arasında *Zimmermann ve Steiner-İsviçre* kararı, 13 Temmuz 1983, seri:A no:66, § 24) ve *Allenet de Ribemont-Fransa* kararı, 10 Şubat 1995, seri:A no: 308, § 47). Mahkeme, başvuruların yakınlarının ölümünün ardından temel finans kaynağından yoksun kaldıkları tespitinde bulunmaktadır. Bu nedenle başvurular tazminat ödenmesi konusunda alınacak hukuki kararın bir an önce alınmasına kişisel olarak büyük önem vermektedirler (Bkz. diğer birçokları arasında, *mutatis mutandis*, *Obermeier-Avusturya* kararı, 28 Haziran 1990, seri:A no: 179, § 72, *Caleffi-İtalya* kararı, 24 Mayıs 1991, seri:A no: 206-B, § 17 ve *Karakaya-Fransa* kararı, 26 Ağustos 1994, seri:A no:289-B, § 30). Reel enflasyon oranı ile yasal temerrüt faizi arasındaki fark da dikkate alınmalıdır.

Bu nedenle AİHS'nin 6 § 1 maddesi ihlal edilmiştir.

II. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

AİHS'nin 41. maddesinde yer alan unsurlar

Başvuranlar kendilerine 10 Temmuz 2003 tarihinde iletilen ve AİHM içtüzüğünün 60. maddesine dikkat çeken ve AİHS'nin 41. maddesi uyarınca adil tazmin hakkındaki her türlü talebin esas hakkındaki görüşlere dayalı, yazılı olarak sunulması gerektiğini belirten kabuledilebilirlik kararının ardından hiçbir adil tazmin talebinde bulunmamışlardır. Bu nedenle kabuledilebilirlik kararı yazısı ile birlikte belirlenen süreye yanıt verilmemesi nedeniyle, AİHM AİHS'nin 41. maddesi uyarınca bu yönde ödeme yapmayı gerekli görmemektedir (Bkz. Willekens-Belçika kararı, no: 50859/99, § 27, 24 Nisan 2003).

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK MAHKEME, OYBİRLİĞİYLE,

AİHS'nin 6 § 1 maddesinin ihlal edildiğine,

KARAR VERMİŞTİR.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AİHM'nin iç tüzüğünün 77 §§ 2 ve 3 maddelerine uygun olarak 22 Şubat 2005 tarihinde yazıyla bildirilmiştir.